

Apià, Pere (1495-1552). *Astronomicum Caesareum* . Ingolstadii : in aedibus nostris [Petrus Apianus], 1540 mense maio [61] f.; 2°. Signatures: A-F4, G4+1, H-N4, O. Text a 2 columnes., amb postil·les impreses. Escut imperial de Carles V al *verso* de la portada i de Pere Apià al colofó. Gravats xilogràfics al llarg del text i esferes mòbils acolorits a mà. Caplletres ornamentades i historiades.

Enquadernació original a la romana en pergamí amb els plans originals restaurats. Folre de pergamí. Interior de cartó del segle XX. Signatures topogràfiques antigues a la contraguarda anterior: XXIV/1/12 ; g 44/1/9 ; 16/1/12 ; 1/3. Segells del convent de Santa Caterina de Barcelona a portada i marca de foc del mateix convent al tall de peu. Va ser restaurat el març de 1992.

L'*Astronomicum Caesareum* és considerat un dels impresos més espectaculars del segle XVI. Tot el volum combina text i imatge amb jocs de formes i de colors. És una de les obres cimeres de la impremta, per l'extraordinària bellesa de les seves il·lustracions, acolorides a mà en el mateix taller d'impressió propietat de l'autor, i també, per la qualitat i l'elegància del treball tipogràfic.

El seu autor, Pere Apià (traducció al català de Petrus Apianus, nom llatinitzat de Peter Bennewitz), va destacar per la seva expertesa en el camp de les matemàtiques, l'astronomia, la geografia i l'art de la impremta. Nascut el 16 d'abril de 1495 a Leisnig (Saxònia), des de la seva infantesa ja va mostrar un gran interès per les matemàtiques i l'astronomia, matèries que estudià a Leipzig i a Viena. El 1527 va ser nomenat professor de matemàtiques a la Universitat d'Ingolstadt, on es va dedicar a la docència mentre donava a conèixer els resultats de les seves investigacions amb la publicació de diversos treballs, que li atorgaren fama i reconeixement, dels quals destaca la seva *Cosmographie*, impresa l'any 1524

El 1540 publicà l'*Astronomicum Caesareum*, sortit de la seva pròpia impremta, que va dedicar a l'emperador Carles V, el qual el nomenà astrònom i matemàtic de la cort. En aquesta obra, Apià ens presenta un compendi dels coneixements contemporanis sobre l'astronomia. El llibre conté trenta-cinc esferes mòbils, totes elles acolorides a mà, entre les quals podem destacar per la seva ornamentació l'esfera amb els signes zodiacals (f. B3) o aquella en què trobem representat un drac espectacular, similar al que apareix a la portada (f. G4v). Mitjançant la consulta de les esferes, es podien calcular dades astronòmiques, astrològiques, dades relatives als calendaris i, també, als moviments dels planetes. Aquestes esferes permetrien al lector, per exemple, calcular la posició de Mercuri en un dia concret d'un any determinat.

En les pàgines de l'*Astronomicum Caesareum* podem veure documentat el pas d'un cometa l'any 1531, el qual posteriorment serà batejat amb el nom de cometa Halley. Apià fou el primer astrònom que va afirmar que la cua dels cometes apunta sempre lluny del Sol.

Finalment, la darrera part de l'obra està dedicada a l'explicació, il·lustrada també amb magnífics gravats, de la construcció d'instruments destinats a l'observació i la mesura astronòmica, en què destaca el gravat del *torquetum* (foli O4v).

L'obra presenta diverses curiositats tipogràfiques, entre les quals la disposició del text a dues columnes en forma còncava (foli D3v) i també la impressió d'algun paràgraf, com el dedicat al colofó, que apareix imprès en sentit invers.

Se'n van fer dues tirades, aquesta que presentem i una altra de més luxosa, ornamentada amb or i plata.

(IA)